

FESTIVAL DE TEATRU SCURT

Antoaneta IORDACHE

În bună tradiție

Lansat în 1976 (ca „Săptămână a teatrului scurt“), longevivul festival de la Oradea îi are ca autori morali pe criticul de teatru Valentin Silvestru și pe dramaturgul Mircea Bradu (directorul instituției, din acea perioadă). E reconfortantă ideea că reuniunea aceasta teatrală vestică refuză să devină istorie. La activul Teatrului de Stat Oradea și al revistei „Familia“ se cuvine înregistrată performanța, deopotrivă. La Oradea, într-un mod cu totul special, scena și literele se susțin.

Teatrul de Stat Oradea a câștigat un pariu important. Este prezent, în continuare, după 27 de ani, pe agenda națională, cu o temă catalogată alteori (pripit) drept marginală. Cu trecerea deceniilor, tema s-a „înzdrăvenit“, s-a extins, ocupă spații largi, dă conținut experiențelor de teatru alternativ.

Cumva, pe provocările „alternanței“ teatrale s-a situat și ediția recentă (27 septembrie–5 octombrie) a festivalului. Directorul teatrului din Oradea, Lucian Silaghi, i-a încredințat selecția spectacolelor și direcția artistică a festivalului criticului de teatru Marian Popescu. Au „rulat“ în program, pe scena obișnuită, ori în sala Studio, sau pe un restrâns practicabil de cafenea dintr-un demisol simpatic, spectacole dintre cele mai incitante. Un program compact (ce a exploatat din plin oferta scenică a două generații de regizori) și care, profitând de prezența regizorilor și actorilor importanți în oraș, a consacrat câteva ore, secvențial, discuțiilor publice cu: Mihai Măniuțiu, Tompa Gabor, Victor Ioan Frunză, Alexandru Dabija, Marcel Iureș, Florin Piersic jr.

Un program prea îndesat, în câte o zi; de altfel și cu un invitat străin (Teatrul Debrețin, din Ungaria) irelevant, în context. Dintre regizorii mai tineri, un reflector norocos au „avut deasupra“ la Oradea Sorin Militaru (cu două spectacole în spațiu neconvențional: *Ich bin Ophelia* – Clubul Prometheus, București; *Șefele* – Teatrul Act, București) și Radu Afrim (cu *No Mom's Land*-ul beckettian – Teatrul Luni de la Green Hours, București). Afrim a venit în festival și cu o „ciudățenie“ spectaculară, un remix după Garcia Lorca, neconvingător (dar și de o vulgară prețiozitate – Teatrul „Andrei Mureșanu“, Sfântu Gheorghe). Cu fiecare spectacol în care regizorul „se vede clar“, înțelegem de la capăt că viziunea regizorală, spectacolul se „califică“ (se lasă descifrat, se lasă aplaudat și intră în memoria publicului) datorită actorilor. Ce lecție veche!... Coca Bloos a încheiat festivalul cu un monolog „à la carte“ condus lin, cu finețe răbdătoare spre final.

Notabil s-au prezentat trupele din Oradea. Fragmentar, și cabaretul pentru tineret și copii de la „Arcadia“ era de văzut. Fragmentar, și exercițiile de stil adaptate liber, după Raymond Queneau, au umor (trupa „Iosif Vulcan“). Bine încheagată actoricește, cu seriozitatea specifică interpreților de limba maghiară de la noi, este reprezentanța *Csatorna/Canalul* (text de Kincses Elemer), a trupei „Szigligeti Ede“. Deși inconfortabil pentru publicul larg, spectacolul cu *Intrusa* de Maeterlink rămâne, deocamdată, reprezentanța orădeană cea mai interesantă (Teatrul de Stat, trupa „Iosif Vulcan“). Totuși, singura reprezentanție cu ambitus regizoral și plastic peste normal.

Foarte „în față“ – în peisajul festivalului orădean – s-au plasat teatrele din Sibiu și din Cluj. *Exact în același timp*, ca și *Experimentul Iov*, ca și minunăția de

Scenă din *Gândacii* după Witkiewicz.

montare intitulată *Gândacii* (adaptare scenică de Tompa Gabor și Iosif Herțea, după S.I. Witkiewicz) pot onora afișul oricărui festival de rang. Același e și cazul spectacolului *Lección* (Timișoara – Teatrul de Stat *Csiky Gergely*).

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” n-a avut șansa unei seri strălucite. Spectacolul pare să fi oboșit. Finețurile regizorale și actoricești de altele se „dese-nează” prin valuri fumegoase, printr-o perdea. Să fi fost de vină doar faptul că replicile *Unchiului Vanea* n-au trecut rampa (nu erau inteligibile)?!... Improvizația „Teatru Sport” (a Centrului Cultural European – București) s-a derulat sub așteptări. (Nu au cum ține loc de spontaneitate, de vivacitate, inexperimentatele trucuri ale protagoniștilor).

Un one man show rar, susținut cu o concentrare admirabilă, a oferit Marcel Iureș (*Ultima bandă a lui Krapp* – Teatrul Act, București).

În două seri consecutive – și în ipostaze antinomice – a evoluat surprinzător de mobilul actor care e Marian Râlea (într-un rol supraréalist parodico-dramatic întâi, apoi cu ferveare și sub masca încercănată a biblicului Iov). Partituri distanțate stilistic i-au revenit și lui Nicu Mihoc (un foarte bun actor – și în dramă și în comedie). Trebuie amintiți și interpreții dificilei formule minimaliste de la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj, pe text de teatru absurd (formulă ce, din câte s-a observat, îl preocupă mai de mult pe regizor).

Inevitabil, rămân neconsemnate câteva prezențe care, în unghi profesional și în ziua dedicată prestației lor, au stârnit atenție. Rămân și întrebări care contează, pentru mai târziu decât momentul aplauzelor. Demonstrația acestei ediții de festival – anume aceea privind compatibilitățile teatrului scurt cu epoca și cea privind starea activă, bogată în valori scenice, a companiilor de teatru alternativ – s-a îndeplinit. Păcat că – fix pe spațiul calendaristic al reuniunii de la Oradea – se întâmplă și „International Shakespeare Festival”, la Craiova. Asemenea

suprapuneri (intenționate sau nu) atrag „în scenă” riscuri previzibile. Puțină lume... critică... la Oradea, în toamna aceasta.

Recitalul lui Florin Piersic jr. (dincolo de șocul provocat prin limbaj spectatorului) e o temă de reflecție, în continuare. Actorul – și pe scenă și la discuția publică – își motivează convingător demersul.

Personajele marginale sunt, în serie, în montarea aceasta, „îmbrăcate” până la detaliu, astfel încât valențele actoriei ocupă prim-planul, nu cuvintele vocabularului indecent („de nefolosit pe scenă”). Nu e comodă situația spectatorului, aici, fără urmă de îndoială. Publicul care nu suportă să traverseze împreună cu actorul întreaga reprezentare (*Sex, drogs, rock and roll*), până la final, pierde sensul gestului neobișnuit, al „îndrăznelii” de a plonja într-o secvență de real de natura urâtului. Finalul pune „în citat” desfășurările figurilor și limbajul marginal, și e în plus o schimbare de tonalitate actricească de zile mari. Un recital de nedigerat de spectatorii puriști.

Festivalul a continuat și patru piese de teatru noi (proponeri de repertoriu...), în spectacole-lectură, convenabil lucrate de regizori și actori. Selecția de texte a avut – pesemne – ambiția să dea o imagine despre piesa postmodernistă, ori postindustrială, la noi și pe alte meleaguri. S-au citit: *Ca să vezi*, de Nina Țântar, *Paraziții*, de Marius von Mayenburg, *Dragoste în patru tablouri*, de Lukas Barfuss și *Portugal*, de Zoltan Egressy. Fuseseră pregătite cv-uri ale autorilor, evident utile, dar nu se poate spune că lansarea textelor a fost încadrată serios, de aparatul critic necesar. De altminteri, selecționerul unic al pieselor nici n-a apărut la Oradea. Oricum, selecția prezintă modernismul printr-o fereastră de literalitate îngustă.

Profitabil pentru Teatrul de Stat Oradea a fost „Salonul de carte”. Toate titlurile din raft au fost preluate, ca donație, de biblioteca instituției. Destul de multe titluri pentru o ediție de festival. Se mai tipăresc, totuși, volume de și despre teatru!

Imagine din *Exact în același timp* de Gelu Naum.